

Várnai Judit Szilvia – Mészáros Andrea Éva

Fordítókalauz – Hogyan igazodjunk el az angol nyelvű jogi és európai uniós szövegek útvesztőjében

(Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2011, 132 pp.

ISBN: 978-963-9902-73-2)

Kárpáti László

E-mail: karpati.laszlo@yahoo.com

Gyakran jelentkező igény bármely szakma vagy hivatás képviselőivel szemben, hogy valamilyen formában összegezzék a tudós elődök, a területen jelenleg aktív kutatók, oktatók tudását és tapasztalatait. Az ilyen igények kielégítésére rendszerint magas szintű szakirodalmi írások jelentik a választ, ám ezek nem mindenki számára hozzáférhetőek akár nyelvezetük, akár áruk tekintetében. Különösen igaz ez az olyan kiterjedt szakirodalommal rendelkező tudományágak esetében, mint a fordítástudomány, ahol a szakirodalom gerincét főleg idegen – elsősorban angol nyelvű – könyvek (Malmkjaer-Windle 2011; Jeremy Munday 2001; Juliane House 2009; Anthony Pym 2010; Susan Bassnett 2014) adják. Ezen területen belül külön részt képvisel az európai uniós szövegek fordítása, különös tekintettel a jogi írások más nyelvre történő átültetésére. Ennek a területnek a leggyakrabban előforduló kihívásait hivatott ez a kötet tárgyalni.

A jelenlegi globális világban rendkívül nagy jelentősége van mind az idegennyelv-tudásnak, mind a fordítás (és tolmácsolás) nyújtotta szolgáltatásnak. Ez elsősorban a gazdasági szektor kiélezett, az egyes vállalatok közötti sokszor élet-halál harcnak az eredménye, ugyanakkor az angol nyelvnek, mint a globális közvetítőnek is vitathatatlan a hatása e téren. Mára a fordítás külön iparággá nőtte ki magát, így ennek megfelelően számtalan (szak)ember foglalkozik, illetve áll foglalkoztatásban a nyelvek világának „átjárójában”. Azonban a fordítói szakmát manapság egyre kevésbé tekintik szakmának, helyette inkább olyan munkalehetőséget látnak benne, amely könnyen és gyorsan elérhető nagy pénzeket tesz lehetővé, amellet, hogy meghagyja az alkotói szabadságot, illetve teret enged a kreativitásnak. Ez azonban közel sem igaz, lévén a piacon egyre nagyobb számban fellelhető fordítócégek, illetve szabadúszók komoly kihatással vannak a fordításokért elkérhető összegekre, amellet, hogy a gyakorlatban nem egyszer egyik napról a másikra várja el a munkáltató a kész szöveget, ami – a túlhajtott tempó miatt – magában hordozza a magasabb hibaszázalékot. Azonban ezek a szövegek önmagukban nem feltétlenül hibásak, legfeljebb hiányzik belőlük az a fajta „nyelvi finomság”, stílusérzék, szövegválasztás, tartalmi tájékozottság, amelytől a lefordított írás nem pusztán egy idegen nyelvű mű másik nyelvre történő átdolgozása lesz, hanem pontos, hiteles – talán élvezze-

tes – mása az eredeti szövegnek. Ezen elemek megismertetésével foglalkozik a könyv, amelynek szerzői mindketten járatosak a fordítás gyakorlata és a fordítás oktatása terén.

A könyv két részre osztható: első felében (*Magyar nyelvhasználati kérdések*, p. 17–40) a jogi és uniós szövegekben a leggyakrabban felmerülő nyelvhasználati kihívásokkal foglalkozik, miközben minden egyes nyelvi jelenségre számos példát kínál. Minden példa esetében először az eredeti angol nyelvű szöveg kerül bemutatásra, ezt követően annak egy lehetséges, ám mégis hibás, pontatlan, vagy éppen nem megfelelően megszóvegezett változata, amelyet áthúzással jelölnek, ám ez nem zavarja a szöveg olvashatóságát. Végül ugyanarra a forrásszövegre egy, olykor két lehetséges helyes változatot is prezentálnak a szerzők (többek között p. 17–18). Az ebben a részben bemutatott jelenségek között szerepelnek az olyan írásbeli hibaforrások, mint például az *egybe- és különírás*, az *idézőjelek használata*, a *latin kifejezések alkalmazása*, a *mondatszerkezetek*, a *nagy és kis kezdőbetűk*, a *személynevek helyes írása*, vagy akár a *vesszők és idézőjelek*. Ezek leírása általában rövid, kevés fölösleges információt tartalmaz, hiszen célja elsősorban a leggyakoribb hibalehetőségek összegyűjtése és példákkal való szemléltetése, nem azok részletes kifejtése, mint ahogyan azt más hasonló témájú könyvek már részben megtették (Szöllősy 2007). Kissé mégis hiányosnak hat ezen a téren a kötet, mivel a maga alig több mint száz oldalával igen nagy űrt hagy az egyes szakaszoknál, amit érdemes lenne hosszabb leírásokkal, több-letpéldákkal kitölteni.

A kötet második felében (p. 41–124) olyan angol kifejezések kerülnek elő, amelyek számos alkalommal fordulnak elő uniós és jogi szövegekben, ráadásul soha nem kizárólag egy jelentésben tűnnek fel, így különösen fontos azok legtöbbször használt értelmezéseinek az ismerete. Ez a rész igen terjedelmesnek mondható a maga nyolcvannégy oldalával, ám a szakasz végére érve lehetséges, hogy erős hiányérzet foghatja el az olvasót, vagy esetleg felmerülhet benne más olyan kifejezés, amely megérdemelt volna egy bejegyzést a könyv oldalain. A kifejezések ábécésorrendben találhatóak, összesen kétszázhuszonöt darabot tartalmaz a lista. Az egyes kifejezésekhez tartozó leírások nem pusztán a legtöbbször használt magyar megfelelőket sorakoztatják fel, hanem egyúttal példamondatokat is hoznak azok használatára, noha nem minden esetben. Olyan szavak és kifejezések olvashatóak itt, mint a *workshop*, *decision/resolution*, *bottleneck* vagy éppen a *pool*. A kötetnek a kiváló válogatása ellenére is e téren is érdemes lenne az íróknak egy esetleges bővítésen elgondolkodniuk.

A könyv jól alkalmazható segédanyag lehet minden fordítástudománnyal foglalkozó főiskolai, egyetemi hallgató számára. Haszonnal forgathatják azok is, akik bepillantást szeretnének nyerni a fordítástudomány gyakorlati oldalának kulisszái mögé, kiváltképpen, ha jogi vagy európai uniós szövegek fordítását tűzték ki célul. Jó társa lehet a fordítóknak, ha egy gyakran használt uniós szókapcsolat valamelyik részét nem találják, vagy éppen az adott szó egyik korábban ismert jelentése sem illik bele a szöveggörnyezetbe.